

Overordnede planer og føringer

1.1 Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

De nasjonale forventningene 2023- 2027 gir føringer for hva regionale og kommunale planmyndigheter må følge opp i sitt planarbeid. Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, og de utgjør derfor en viktig del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

Kommunene skal ha en aktiv og helhetlig areal- og sentrumspolitikk med vekt på styrking av sentrumsområdene. Boliger, næringsvirksomhet, arbeidsplasser og tjenestetilbud skal lokaliseres i eller tett på sentrum med god tilrettelegging for kollektiv, sykkel og gange. Det er et mål å skape attraktive byer med levende bymiljøer som kombinerer økt tetthet med effektive transportløsninger og høy livskvalitet.

Nasjonal transportplan 2022-2033

Planen setter viktige rammer for planlegging av framtidig sentrumsutvikling. Nullvekstmålet er vedtatt i *Nasjonal transportplan 2022–2033*. Nullvekstmålet innebærer at all vekst i persontransport i de største byområdene skal tas med sykkel, kollektiv og gange. Halden kommune har ikke forpliktet seg til nullvekstmålet, men har likevel ambisiøse mål mht. persontransport gjennom egne planer.

Barnas transportplan

Nasjonal transportplan har et eget kapittel om Barnas transportplan, som blant annet bygger på barn og unges eget syn på hva som er viktige utfordringer. Barnas transportplan angir mål og forventninger til hvordan framtidens lokalsamfunn og transportsystem skal planlegges med tanke på barn og unges behov, spillerom, sikkerhet og helse. Barnas transportplan beskriver utviklingen av barns mobilitet og uteaktiviteter og aktuelle tiltak til støtte og inspirasjon for kommunene. Barn og unge er dagens og framtidens trafikanter. De bruker miljøvennlige transportmidler mer enn voksne. Kunnskap om hvordan de opplever transporthverdagen og om deres ønsker, er viktig for planleggingen.

Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet

Retningslinjen har som mål at planlegging av arealbruk og transportsystem skal fremme samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, god trafiksikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Planleggingen skal bidra til å utvikle bærekraftige byer og tettsteder, legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling, og fremme helse, miljø og livskvalitet.

Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.

Statlige planretningslinjer for klima og energi

Retningslinjene har som formål å bidra til at: Kommunene, fylkeskommunene og staten skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene (klimatilpasning).

Håndbok N100 Veg- og gateutforming

Håndbok N100 Veg- og gateutforming (2023) omtales ofte som vegnormalen. Den beskriver

standardkrav for utforming av alle offentlige veier og gater, og er hjemlet i vegloven. Den har krav og anbefalinger om utforming av gater og gatenett, og legges til grunn for utforming av kommunens gater og veier i planområdet der det er mulig og riktig. Vegnormalen er ikke godt nok utviklet med tanke på byproblematikk.

Statens vegvesen kan fravike krav for riksveg, mens fylkeskommunen og kommunen kan fravike krav for fylkesveger og kommunale veier.

Gateveileder N-V125 (2022)

Vegdirektoratet har utarbeidet veiledning til gatedelen i N100 Veg- og gateutforming. Dagens by- og tettstedsstruktur og gatenett setter rammer for gateplanleggingen. Det er verken plass til, eller hensiktsmessig, å prioritere alle funksjoner innenfor et gatesnitt. Det er derfor nødvendig at det på et overordnet nivå avklares en rolledeling mellom gatene og hvilke funksjoner som bør prioriteres hvor. Veilederen skal gi et faglig grunnlag for å gjøre nødvendige avklaringer og prioriteringer. Veilederen synliggjør handlingsrommet som finnes innenfor dagens regelverk for å planlegge gode og stedstilpassede gater som oppleves som trygge og attraktive for alle trafikanter.

Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)

Folkehelseloven skal bidra til å fremme folkehelse og utjevne sosiale helseforskjeller. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte.

Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2021-2025

Handlingsplanen skal bidra til et bærekraftig og likestilt samfunn, gjennom utforming av fysiske og tekniske omgivelser. Den omfatter blant annet tiltak innen arealplanlegging, infrastruktur, bygg, transport og digitalisering i tillegg til utvikling av universelle løsninger på nye områder.

1.2 Regionale føringer

Fylkesplan: Østfold mot 2050, vedtatt 21.06.2018

Fylkesplanen har en arealstrategi som bygger på prinsippet om transporteffektivitet. Byene skal styrkes og planen gir føringer for utvikling av mer kompakte byer og tettsteder. Det skal tilrettelegges for miljøvennlige transportløsninger og naturinngrep skal minimaliseres. Fylkesplanen har tre hovedtema: klima og miljø, verdiskaping og kompetanse, levekår og folkehelse.

1.3 Lokale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel 2018-2050, vedtatt 01.11.2018

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens viktigste strategiske styringsdokument. Halden kommune skal ha en bærekraftig areal- og transportplanlegging som legger grunnlaget for utvikling av en miljøvennlig kommune. Halden skal ta sin del av ansvaret for klimamålet i Parisavtalen.

Samfunnsplanen har disse hovedmålene for planperioden:

- En attraktiv kommune basert på bærekraftig utvikling
- En kommune det er godt å bo i – gode levekår, en trygg oppvekst for barna med mangfold og høy livskvalitet.
- Omstilling og innovative løsninger gir økt sysselsetting og etableringsattraktivitet.
- Utdanningsnivået skal heves og resultatene i skolen forbedres.

Kommuneplanens arealdel (2023-2050), vedtatt 16.03.2023

Arealdelen er et verktøy for å gjennomføre kommuneplanens samfunnsdel. Kommuneplanens arealdel legger føringer for arealbruken i kommunen. Den inneholder viktige premisser for kommunens og sentrums muligheter for en bærekraftig utvikling. Lokalisering av nye områder for bolig og næring har stor betydning for transportutvikling og sentrumsutvikling. Kommuneplanens arealdel omfatter ikke sentrumsplanområdet. Der skal fortsatt Kommunedelplan for sentrum være førende plandokument.

Sentrumsplan for Halden 2017-2029, vedtatt 09.03.2017

Planen gir føringer for utviklingen av Halden sentrum. Målet er å bygge opp under bysentrums attraktivitet og evne til å tiltrekke seg og ta imot en voksende befolkning, samt støtte opp om næringslivets vekstbehov. Planens viktigste grep er:

- Forenkling av plan og byggeprosessen – man skal kunne igangsette tiltak uten regulering, i de tilfeller det ikke bryter med sentrumsplanens formål, gatestruktur og bestemmelser. Bruk av gater og plasser skal bestemmes gjennom gatebruksplan(er).
- Bevare det historiske Halden - Verneverdig bebyggelse og særpreg skal ivaretas ved videre utvikling av bysentrum.
- Sentrumsområdet skal ta sin del av fremtidig vekst og imøtekomme kravene om fortetting gjennom å legge til rette for om lag 1000 boliger. Sentrum skal gjøres mer attraktivt å bosette seg i f.eks. ved etablering av ny sentrumsskole med idrettsanlegg.
- Bedre, mer miljøvennlig og tryggere veisystem. Planen legger opp til at en som et hovedgrep bygger to tunneller for å få på plass ringveisystemet i sentrum. Tunell til Iddesiden er et grep for å knytte knytte denne delen av byen nærmere sentrum ved bedre adkomst. Plan for Hovednett for sykkelveier for Halden følges opp gjennom sentrumsplanen. I tillegg er en rekke tiltak for bedring av forholdene for gående pekt på som viktige for å legge til rette for mindre biltrafikk i sentrum. Ny parkering forutsettes lagt til kjeller/underetasje i sentrumsområdet. Kollektivknutepunktet plasseres i forbindelse med jernbanen og det avsettes arealer til dette mellom jernbanestasjonen og Jernbanegata.
- Tilrettelegging for næring, handel og service i sentrum - handels og servicenæringen skal utvikle seg i og rundt aksene Bikkjetorget – Torget (Storgata) og langs aksene Bybrua - Høvleriet. For de sentrale byområdene er det lagt opp til at det kan etableres næringsvirksomheter innenfor områder med sentrumsformål.
- Bevaring av grønstruktur.

Planen har også konkrete krav til overvannsløsninger og kvalitet i gate- og fortausdekker. Planarbeidet har sett på trafikkreguleringer som et middel for å legge til rette for gode bomiljøer og fremkommelighet for gående og syklende. Det pekes på en del konkrete tiltak i gatenettet som bør vurderes i forhold til en gatebruksplan for sentrumsområdet.

Hovednett for sykkeltrafikk i Halden, vedtatt 18.05.2017

Planen inneholder et forslag til fremtidig hovednett for sykkeltrafikk som omfatter de viktigste traséer mellom viktige punkt i byen. Det er hovedrutene som vises, lokale ruter er ikke en del av planen. Hovedfokus for hovednett for sykkeltrafikk er arbeidsreiser og skolereiser. Nettet omfatter traséer langs både riks-, fylkes og kommunale veier og det skal være mulig å sykle i 20-25 km/t. Hovedsykkelveinettet er bare delvis utbygd i dag.

Fig. 3 Hovednett for sykkeltrafikk i Halden

Kommunedelplan for trafikksikkerhet, vedtatt 22.03.2018

Trafikksikkerhetsplanen skal være kommunens styringsverktøy som skal sikre at trafikksikkerheten blir ivaretatt på en god måte i hele kommunen og i alle aktiviteter. Tema som er aktuelle og viktige i planen er: Barn og unge i trafikken, organisering av trafikksikkerhetsarbeid, holdningsskapende arbeid, folkehelse og klimavennlig transport samt universell utforming.

Kommunen selv har en viktig rolle i trafikksikkerhetsarbeidet, både som ansvarlig for de kommunale veiene, skole- og barnehageeier, gjennom sitt ansvar i forbindelse med arealplanlegging, samt som arbeidsgiver og transportkjøper. Kommunen har også et ansvar gjennom folkehelseloven, der vi er pålagt å arbeide forebyggende mot faktorer som kan påvirke helsetilstanden til befolkningen i kommunen negativt.

Kommunedelplan for klima og energi, vedtatt 18.06.2020

Planen beskriver rammebetingelser for kommunens klimaarbeid og gir en oversikt over dagens situasjon for energiforbruk og klimagassutslipp. Den inneholder langsiktige og kortsiktige målsettinger for kutt i klimagassutslipp og reduksjon i energiforbruk i kommunen. Et av målene er at andelen som sykler, går eller reiser kollektivt skal økes vesentlig fram mot 2030. Målet er at dette skal gjelde alle typer reiser.

Andre lokale føringer:

Vei og gatenorm for Halden kommune, vedtatt 26.02.2019

Gatenormen inneholder kravene som kommunen stiller ved planlegging og bygging eller reetablering av gater og veier som forutsettes vedlikeholdt av kommunen. Bestemmelsene i normen skal sikre at alle kommunale veianlegg utføres med enhetlig og tilfredsstillende kvalitet. Utførelsen skal være trafiksikker, med god estetikk og slik at veivedlikeholdet kan skje på en mest mulig økonomisk og hensiktsmessig måte. Det gis åpning for alternative løsninger der normen ikke lar seg oppfylle. Normene for planlegging og bygging følger i utgangspunktet Statens vegvesen håndbok N100 Veg og Gateutforming, håndbok N200 Vegbygging og andre relevante håndbøker, der dette er hensiktsmessig.

Overvannsveileder for Halden kommune, vedtatt 19.06.2019

Overvannsveilederen informerer om de fysiske og tekniske krav til overvannsløsninger og krav til dokumentasjon som skal ivaretas av utbyggere. Disse er grunnlag for kommunens plan- og byggesaksarbeid og gir innbyggere og utbyggere forutsigbarhet for krav til håndtering av overvann. Tiltak som omfattes av veilederen er utbygging i nye områder, fortetting i eksisterende bebyggelse samt rehabilitering av eksisterende bebyggelse inkludert veier og plasser.

Gatelysnorm, rev. 2018

Veilysnormen er retningsgivende for anlegg kommunen skal ha drifts- og vedlikeholdsansvar for. Den skal sikre vei- og gatelysanlegg med god kvalitet på materiell og utførelse. Dette for å ivareta hensynet til trafiksikkerhet, trafikkavvikling, trivsel og trygghet.